

KS. JAN ZWIĄZEK

ARCHIWUM DIECEZJALNE W CZĘSTOCHOWIE

1. NAZWA, ADRES, URZĘDOWANIE

W początkowych latach istnienia diecezji częstochowskiej (została erygowana bullą pap. Piusa XI „Vixdum Poloniae unitas” z 28 X 1925 r.) archiwum diecezjalne we właściwym znaczeniu nie istniało. Jego miejsce zajmowała składnica bieżących akt przychodzących i kopii pism wychodzących z kancelarii biskupiej. Nad właściwym uporządkowaniem bieżących akt czuwał jeden z notariuszy Kurii Biskupiej, pełniący funkcję kanclerza, a później kanclerz. Słusznie przeto pierwszy katalog diecezji częstochowskiej z 1926 r. wśród różnych urzędów kurialnych nawet nie wspominał o stanowisku archiwariusza. I taka sytuacja istniała aż do wybuchu II wojny światowej. W okresie okupacji hitlerowskiej było wprost rzeczą niemożliwą, aby powiększyć liczbę stanowisk kurialnych. Dopiero katalog diecezjalny z 1947 r. wymienił wśród urzędów kurialnych także stanowisko archiwariusza, który jednocześnie pełnił obowiązki notariusza w Kurii. Następny katalog diecezjalny wydany na rok 1958 wymienił po raz pierwszy urząd archiwariusza, ale pozostawał on nadal wśród urzędów kurialnych, mimo iż było wówczas dwóch archiwariuszy (jeden z nich był jednocześnie notariuszem w kancelarii biskupiej). Analogicznie w katalogu na 1968 r. wymieniono urząd archiwariusza wśród innych urzędów kurialnych, chociaż wówczas obok archiwariusza wymieniono także dwóch pracowników archiwum.

Dopiero katalog diecezjalny na rok 1978 wymienił archiwum jako wyodrębnioną i samodzielną instytucję diecezjalną pod nazwą „Archiwum Diecezji w Częstochowie”. Pod wpływem normatywnych wskazań czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” w dziedzinie ujednolicenia organizacji archiwów kościelnych w Polsce przyjęto w dwa lata później nazwę „Archiwum Diecezjalne w Częstochowie”. Taka nazwa jest aktualnie stosowana.

Aktualny adres archiwum: ul. Krakowska 13/15 (katedra), 42-200 Częstochowa.

Archiwum czynne: w dni powszednie w godz. 9⁰⁰ — 14⁰⁰ (czasowo z wyjątkiem środy i czwartku).

2. ORGANIZACJA ARCHIWUM

O organizacji Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie można mówić dopiero od momentu usamodzielnienia się archiwum jako instytucji diecezjalnej, a więc dopiero w ostatnim dziesięcioleciu. W okresie istnienia archiwum jako składnicy akt kancelaryjnych nie było specjalnego statutu. Taki stan był uzasadniony przede wszystkim niedostępnością kwerendzistom akt własnych ze względu na „młodość” swoich zbiorów. Pozyskanie akt dawnych, a mianowicie dotyczących dziejów kościelnych na terytorium włączonym w 1925 r. do diecezji częstochowskiej, a więc

sprzed jej powstania oraz na skutek wydzielenia z akt kurialnych zespołów już zamkniętych, takich jak akta stowarzyszeń kościelnych czy akta zmarłych kapłanów, które okazały się już mało przydatne w składnicy akt kancelaryjnych, spowodowały powstanie i organizowanie archiwum we właściwym znaczeniu, przeznaczonego głównie do badań naukowych.

Opublikowany przez ks. prof. dra Stanisława Librowskiego artykuł pt. „Projekt statutu i regulaminu archiwum diecezjalnego” (Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne, t. 1: 1960 z. 2 s. 8—15) stał się przewodnikiem w organizowaniu archiwum diecezjalnego w Częstochowie oraz podstawą do analogicznego opracowania projektu statutu i regulaminu dla Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie. Pierwszy projekt statutu i regulaminu opracował ks. dr Walenty Patykiewicz. Zasób archiwalny był wówczas wszakże bardzo mały i obejmował właściwie pozyskane tylko materiały z Kielc i Włocławka. Na początku lat osiemdziesiątych wraz ze zwiększeniem się zasobu archiwalnego (w międzyczasie zgromadzono w Archiwum zbiór łacińskich ksiąg metrykalnych oraz akta wytworzone przez Kurię Diecezjalną w Częstochowie dotyczące spraw już zamkniętych — stowarzyszeń religijnych i akta personalne zmarłych kapłanów) zmodyfikowano pierwszy projekt statutu i regulaminu Archiwum. Od tego czasu Archiwum Diecezjalne w Częstochowie kieruje się pozostającym w maszynopisie „Projektem statutu i regulaminu Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie”. Wydaje się, że po wprowadzeniu pewnych modyfikacji (wynikających m.in. z nowego *Kodeksu Prawa Kanonicznego*) będzie on opublikowany jako statut i regulamin Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie.

Pierwszym dyrektorem Archiwum został mianowany przez biskupa częstochowskiego dra Stefana Barełę zgodnie z projektem statutu Archiwum ks. dr Walenty Patykiewicz († 1980), a od dnia 17 XI 1983 r. funkcję tę spełniał ks. dr hab. Jan Związek, uprzednio zatrudniony jako pracownik umysłowy w tymże Archiwum. Pracę w Archiwum zakończył w dniu 6 II 1985 r., przechodząc na inne stanowisko.

3. ZASÓB ARCHIWALNY

Zgromadzone w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie archiwalia dzielą się na dwa podstawowe działy. Pierwszy z nich — to akta instytucji kościelnych dotyczące przeszłości kościelnej terenów włączonych w 1925 r. do diecezji częstochowskiej. Znalazły się one w drodze eks-tradycji z Archiwum Diecezjalnego we Włocławku i Archiwum Diecezjalnego w Kielcach. Proces ten został przeprowadzony staraniem pierwszego archiwariusza ks. Walentego Patykiewicza w latach pięćdziesiątych. Przekazano wówczas do Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie z Włocławka kilka jednostek archiwalnych pochodzących z kancelarii biskupiej we Włocławku, dotyczących zarządzeń biskupich w sprawach ogólnodiecezjalnych oraz w odniesieniu do kilku parafii. Podobnie nie-liczne były archiwalia wytworzone w kancelarii Konsystorza Generalnego w Kaliszu. Były to przeważnie akta dotyczące poszczególnych parafii (nie wszystkich parafii później włączonych do diecezji częstochowskiej z tego terenu) oraz akta obejmujące spis tabelaryczny majątku kościelnego w kilkudziesięciu parafiach diecezji kujawsko-kaliskiej, przeprowadzonego w 1857 r. Te ostatnie akta zostały sporządzone na specjalnych

formularzach, liczących taką samą liczbę stron dla poszczególnych parafii (32 strony). Tytuły akt Konsystorza Generalnego w Kaliszu dla poszczególnych parafii posiadały ujednoczoną formę — wydrukowane dużymi literami według następującego schematu: „Akta Konsystorza Generalnego Kaliskiego w przedmiocie...”. Dalej ręcznym piśmem dodawano: „kościół i probostwa w...”. Tu też wpisywano właściwą nazwę danej parafii. Akta spisu tabelarycznego z 1857 r. posiadały także jednobrzmiące tytuły, przy czym jedynie nazwy parafii odpowiednio wpisywano piśmem ręcznym. Tytuł ten np. brzmiał: „Spis tabelaryczny majątku duchownego należącego do kościoła i probostwa par. we wsi Kruszyna”.

Akta przejęte z Archiwum Diecezjalnego w Kielcach posiadały także ujednoczone tytuły, lecz dotyczyły jedynie poszczególnych parafii. Tytuł brzmiał „Akta Konsystorza Generalnego w części diecezji krakowskiej w Królestwie Polskim tyżące się kościoła (kaplicy) w...”. Po powtórnej erekcji diecezji kieleckiej w 1882 r. w tych samych teczkach umieszczano dalsze akta dotyczące parafii, mimo iż nastąpiła zmiana przynależności diecezjalnej oraz konsystorialnej. Jedynie dla parafii powstałych już w diecezji kieleckiej zakładano nowe teuczki akt z właściwym tytułem „Akta Konsystorza Generalnego Kieleckiego tyżące się parafii...”. Z tej części zachowały się także dwa spisy tabelaryczne z 1857 r., sporządzone z polecenia Konsystorza Generalnego w Kielcach. Ich tytuły brzmiały „Spis tabellaryczny majątku duchownego należącego do kościoła i probostwa w mieście (wsi)...”. Był to więc tytuł identyczny jak nadawany przez Konsystorz Generalny w Kaliszu.

Najliczniejszy zespół akt sprzed powstania diecezji częstochowskiej pochodził z kancelarii Konsystorza Foralnego w Piotrkowie. Z tego konsystorza pochodzą 102 jednostki archiwalne. Są one jednocześnie najbardziej kompletne i dotyczą różnych spraw kościelnych, a nie tylko wyłącznie poszczególnych parafii. Są więc zarządzenia konsystorza foralnego kierowane do dziekanów, sprawozdania dziekanów do konsystorza, sprawozdania konsystorza do władzy diecezjalnej we Włocławku. Przeważającą część i tutaj stanowią akta konsystorskie dotyczące poszczególnych parafii. W tymczasowym inwentarzu archiwalnym w Częstochowie, pozostającym w maszynopisie, zostały odnotowane pod sygnaturami 72—174.

Do tej grupy archiwaliów włączono także zespoły akt dziekańskich, a mianowicie wytworzone przez kancelarie dziekanów dekanatów — bezdzińskiego, brzeźnickiego, częstochowskiego, piotrkowskiego (tuszyńskiego), siewierskiego i wieluńskiego. Struktura kancelarii dziekańskiej była analogiczna do kancelarii konsystorskiej. Na głównym miejscu były przede wszystkim akta zarządzeń władzy diecezjalnej i państwowej, następnie akta zarządzeń dziekana w sprawach ogólnodekanalnych, a więc dotyczących stanu kościołów, duchowieństwa dekanalnego, kongregacji, wydanych kurend itp., a dalej następowały akta dotyczące poszczególnych parafii. Stwierdzić należy, iż są to tylko akta szczątkowe. Wynikało to m.in. z faktu niestałego miejsca urzędowania dziekanów. Zaś akta urzędu dziekańskiego krzepickiego spaliły się całkowicie na początku II wojny światowej wraz z plebanią w Działoszynie. Wśród akt dziekańskich najliczniejsze są akta dotyczące poszczególnych parafii, noszące ujednoczony tytuł „Akta kościoła parafialnego w...”, a tylko w dekanacie częstochow-

skim posługiwano się pełnym tytułem „Akta dziekana dekanatu częstochowskiego dotyczące się kościoła parafialnego w...”. W tej grupie najliczniej zachowały się akta dziekańskie dekanatów brzeźnickiego i częstochowskiego. Wszystkie akta dziekańskie zostały umieszczone pod sygnaturami 200—375.

Wyżej wymienione zespoły akt — biskupie, konsystorskie i dziekańskie, otrzymały sygnaturę według kolejności w numeracji cyframi arabskimi, poprzedzonymi cyfrą rzymską „I”. Łącząc te akta w jeden zespół kierowano się tym, iż w różnym stopniu posiadały one nadrzędny charakter względem parafii (wychodziły od zwierzchniej władzy kościelnej lub pisma z parafii były kierowane do takiej władzy).

Archiwum Diecezjalne w Częstochowie posiada także pokaźny zbiór akt parafialnych czyli wytworzonych przez urzędy parafialne w okresie przed powstaniem diecezji częstochowskiej. Jednak większość tego rodzaju akt znajduje się jeszcze w kancelariach parafialnych lub archiwach parafialnych. Zgromadzone w Archiwum Diecezjalnym akta usystematyzowano jedynie w porządku alfabetycznym według nazw parafii. Oznaczenie ich specjalnymi sygnaturami odłożono na przyszłość aż do czasu zgromadzenia w centralnym archiwum tych, które są w parafiach. Wydaje się, że będzie to zespół najliczniejszy, w którym obok akt dotyczących samych parafii znajdują się także inne akta, m.in. licznych bractw religijnych. Dla tego zespołu została zarezerwowana numeracja cyframi arabskimi według kolejności poprzedzona cyfrą rzymską „II”.

Z zespołu akt parafialnych zdecydowano się jednak wyodrębnić specjalny zbiór, w którym zgromadzono wyłącznie łańskie księgi metrykalne. Księgi te zostały zakończone ponad 100 lat temu. Zespół ten liczy przeszło 500 jednostek archiwalnych. Otrzymał on oddzielną sygnaturę według kolejności podawanej cyframi arabskimi poprzedzonymi rzymską cyfrą „III”. Zespół ten został opracowany i ukazał się w publikacji „Inwentarz łańskich ksiąg metrykalnych Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie”, Lublin 1980.

Wyżej opisane zespoły w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie otrzymały popularną nazwę jako archiwum dawne, co oznacza iż znajdują się w nim archiwalia sprzed powstania diecezji częstochowskiej.

Drugi dział akt w Archiwum został wytworzony już po utworzeniu diecezji częstochowskiej. Akta te wytworzyły kancelarie różnych instytucji diecezjalnych. Jednakże w okresie 60 lat istnienia diecezji zdołano zgromadzić tylko niektóre grupy akt. Przede wszystkim są to akta wytworzone przez kancelarię Kurii Biskupiej (Diecezjalnej) oraz Sądu Biskupiego. Tu należy podkreślić, iż akta Sądu Biskupiego aż do czasu zakończenia okupacji hitlerowskiej zachowały się jedynie w bardzo małej liczbie. Faktycznie pozostały tylko akta wytworzone przez kancelarię Kurii Biskupiej, a dotyczące jedynie spraw już zamkniętych. W skład tej grupy weszły akta stowarzyszeń katolickich, które zakończyły swoją działalność wraz z wybuchem II wojny światowej, korespondencja z Nuncjaturą Apostolską w Warszawie oraz akta personalne zmarłych kapłanów. Nie ma jeszcze, jak widać, najważniejszych akt wytworzonych przez tę instytucję dotyczących najwyższych władz kościelnych i państwowych, a dalej instytucji diecezjalnych, parafii oraz zakonów i zgromadzeń zakonnych. Dopiero po przejściu przez Archiwum tych akt (naj-

prawdopodobniej do okresu zakończenia II wojny światowej) będzie można odtworzyć właściwy zespół akt kancelarii Kurii Biskupiej. Wówczas otrzymają one oddzielną sygnaturę oznaczoną bieżącą numeracją cyframi arabskimi poprzedzonymi rzymską cyfrą „IV”. Zaś z urzędów diekańskich i parafialnych Archiwum Diecezjalne będzie przejmować jedynie akta spraw już zamkniętych, wyznaczając im odpowiednią sygnaturę.

Aktualny zespół Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie nie jest bogaty. Krótki okres istnienia diecezji nie pozwolił na zgromadzenie wszystkich jej archiwaliów, a te, które nawet można było przejąć, nie znalazły się w nim głównie ze względu na trudności lokalowe.

Na koniec należy dodać, iż Archiwum posiada podręczny księgozbiór, głównie związany z dziejami kościelnymi terenów diecezji częstochowskiej. Są tu więc czasopisma diecezjalne (wydawane przez Kurię Diecezjalną) oraz opracowania monograficzne i artykuły poświęcone przeszłości tych terenów. Te ostatnie dotyczą nie tylko przeszłości kościelnej. W tymże księgozbiorze znajdują się także słowniki, encyklopedie i analogiczne wydawnictwa o charakterze ogólnym.

4. PERSONEL

Personel Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie nigdy nie był liczny, a nawet wystarczający. W początkowym okresie istnienia diecezji sprawami archiwum (składnicy akt) zajmował się jedynie notariusz kurialny. Dopiero biskup Zdzisław Goliński ustanowił oddzielny urząd archiwariusza, z którym współpracował archiwariusz — notariusz kurialny. W następnych latach personel Archiwum został powiększony. Obok archiwariusza pracował w Archiwum także pracownik naukowy (ks. dr Jerzy Wolny, ks. dr Marceli Dewudzki) oraz pracownik fizyczny. Od początku lat siedemdziesiątych, w miarę usamodzielniania się Archiwum, pracowało w nim dwóch kapłanów — ks. dr Walenty Patykiewicz jako dyrektor oraz ks. dr Jan Związek jako pracownik naukowy. Po śmierci ks. Patykiewicza w grudniu 1980 r. pozostał w Archiwum jeden pracownik (ks. Związek), który sprawował opiekę nad Archiwum, a w dniu 17 XI 1983 r. został mianowany przez biskupa Stefana Barełę dyrektorem Archiwum.

Dyrektor Archiwum (ks. Związek), wzorem poprzednika ks. Patykiewicza oraz jego współpracowników, brał udział w specjalistycznych kursach z zakresu archiwistyki kościelnej. Uczestniczył w Ogólnopolskim Seminarium Archiwistyki Kościelnej, zorganizowanym przez Ośrodek ABMK przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie w dniach 26—30 czerwca 1967 r. Ponadto w czasie studiów na Wydziale Teologicznym KUL z zakresu historii Kościoła słuchał wykładów z archiwistyki u ks. prof. dra Stanisława Librowskiego. Praktyczne wiadomości z tej dziedziny zdobywał podczas pracy w Archiwum Częstochowskim od dnia 20 VI 1967 r., kiedy został mianowany pracownikiem umysłowym w Archiwum Diecezjalnym. Na bieżąco stara się zaznajamiać z zawartością artykułów na ten temat publikowanych w „Archiwach, Bibliotekach i Muzeach Kościelnych”, a także w innych rozprawach, np. S. Pańkow: *Archiwa*, Warszawa 1975. Wreszcie korzystając osobiście z zawartości innych archiwów usiłuje to, co pożyteczne, wprowadzić do Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie.

5. POMIESZCZENIE

W okresie międzywojennym składnica akt kancelarii biskupiej znajdowała się w jednym z lokali kurialnych. Tam też przechowywane były akta pochodzące z terenu diecezji, raczej w tym okresie przypadkowo przekazywane do Kurii Biskupiej. Podobnie było w okresie okupacji hitlerowskiej. Na szczęście jednak w okresie II wojny światowej zasób archiwum kurialnego nie został naruszony. Podczas wyzwania Częstochowy w styczniu 1945 r. odpowiednio strzeżono budynku kurialnego i dzięki temu zdołano budynek, a w nim także Archiwum uratować przed zniszczeniem.

Natomiast w czasie po zakończeniu II wojny światowej Archiwum było zlokalizowane w kilku miejscach. W okresie kilku lat bezpośrednio po wojnie nadal pozostawało w jednym pokoju Kurii Biskupiej, specjalnie przeznaczonym na ten cel. W miarę powiększania się zasobu archiwalnego tak na skutek działalności instytucji diecezjalnych, jak i przeprowadzanych akcji w archiwach parafialnych i dekanalnych zdecydowano się na dokonanie podziału zbiorów archiwalnych na akta bieżące (składnica akt) oraz akta dawne, pochodzące sprzed powstania diecezji. Stało się to koniecznością, zwłaszcza po uzyskaniu z Archiwów Kieleckiego i Włocławskiego dużych zespołów akt konsystorskich, na mocy uprzedniej umowy pomiędzy władzą kościelną w Częstochowie z jej odpowiednikami w Kielcach i we Włocławku. Dla akt bieżących Kurii Biskupiej wydzielono specjalny pokój tworząc w ten sposób tzw. Archiwum Podręczne Kurii Diecezjalnej w Częstochowie. Natomiast akta dawne przeniesiono w tym czasie do dużego oddzielnego pokoju także w gmachu kurialnym. Ale w tym pokoju gromadzono także starodruki, wprawdzie tylko na okres przejściowy, po którym przenoszono je do nowych pomieszczeń.

W odpowiedzi na apel biskupa Zdzisława Golińskiego z dnia 15 XII 1958 r. o formowaniu materiałów do historii diecezji częstochowskiej podjęto w pierwszym etapie akcję gromadzenia łacińskich ksiąg metrykalnych z poszczególnych parafii w Centralnym Archiwum w Częstochowie. Inicjatorem i kierownikiem tej działalności był ks. dr W. Patykiewicz. Realizacja przedsięwzięcia przebiegała jednak powoli, napotykała niejednokrotnie na poważne trudności, a głównie brak zrozumienia dla niej ze strony niektórych zarządców parafii. Z tego powodu duża część ksiąg metrykalnych pozostała nadal w kancelariach parafialnych. Zgromadzone w wyniku tej akcji łacińskie księgi metrykalne ulokowano częściowo w Archiwum w Kurii Diecezjalnej, a pozostałą część zmagazynowano w pomieszczeniach zajmowanych uprzednio przez redakcję „Niedzieli” (ul. 3-Maja 12). Tu przeznaczono na ten cel jeden duży pokój. Odpowiadał on warunkom stawianym pomieszczeniom tego typu — był słabo naświetlony, suchy, o temperaturze względnie stałej. Posiadał jednakże istotny mankament — nie było w nim specjalnego miejsca przeznaczonego do pracy kwerendzistów. Podobnie zresztą było w gmachu kurialnym. Nie było wszędzie miejsca na urządzenie podręcznego księgozbioru. Zbiór podręcznej biblioteki Archiwum znajdował się w prywatnym mieszkaniu pierwszego archiwariusza, mieszczącym się w Domu Księży Emerytów przy ul. 3-Maja 6/8. Tam też w jednym z pokoiów, każdorazowo wypożyczanym, zwykle pracowali kwerendziści, a odpo-

wiednie akta kościelne w takich wypadkach były przynoszone z odległych zbiorów, przeważnie przed przybyciem kwerendzistów. Sprawiało to poważne trudności, zwłaszcza dla archiwariuszy.

Na początku lat siedemdziesiątych władza diecezjalna zdecydowała o umieszczeniu zbiorów archiwalnych w wieży bazyliki katedralnej w Częstochowie. Projekt przewidywał w jednej wieży pomieszczenia dla Archiwum, a w drugiej dla Biblioteki Diecezjalnej, co stwarzałoby dogodne warunki dla pracy naukowej (bliskość biblioteki). Realizację tych planów przeprowadzał biskup pomocniczy Franciszek Musiel przy współpracy ks. Jana Nowaka, kierownika wydziału finansowego w Kurii Diecezjalnej. Inwestycję trzeba było rozpoczynać od początku, ponieważ poza zewnętrznymi murami wnętrze wieży było puste. Prace były trudne i kosztowne, ale miejsce zajmowane dotychczas przez Archiwum w lokalu po redakcji „Niedzieli” trzeba było jak najszybciej opuścić (zostało przeznaczone na inne cele diecezjalne), więc prace budowlane posuwały się szybko naprzód.

W stanie surowym pomieszczenie czterokondygnacyjne dla celów archiwalnych w prawej wieży świątyni katedralnej przejął zarząd Archiwum. Zagospodarowano 4 pokoje o powierzchni 6×7 m (na każdej kondygnacji jeden pokój) najprostszym wyposażeniem — półki metalowe przymocowano do ścian, a kilka metalowych półek — wcześniej używanych w Bibliotece Diecezjalnej — umieszczono w środku pokoi. W pokoju na najniższej kondygnacji została urządzona pracownia dla pracowników Archiwum i kwerendzistów. W tym pokoju został położony drewniany parkiet, natomiast w innych pokojach pozostała betonowa podłoga. Na drugiej kondygnacji urządzono oddzielną pracownię dla dyrektora Archiwum. Pomiedzy poszczególnymi kondygnacjami zainstalowano łamane schody, zabezpieczone metalową poręczą. Ogrzewanie jest akumulacyjne i elektryczne. Brak wody powoduje poważne trudności w normalnym funkcjonowaniu instytucji. W archiwum jest zabezpieczenie przeciwpożarowe.

Urządzenie pomieszczeń dla Archiwum w wieży katedralnej od strony północnej, wśród grubych murów, bez zapewnienia odpowiednich warunków do pracy jest mało funkcjonalne. Do Archiwum, urządzonego na wysokości trzeciego, a może nawet i czwartego piętra można się dostać za pomocą windy, zainstalowanej uprzednio w tunelu wieżowym z przeznaczeniem do prac remontowych w katedrze. Dostęp do windy jest możliwy tylko w obecności pracownika Archiwum (ze względu na bezpieczeństwo). Drugie wejście, tzw. zapasowe, prowadzące krętymi schodami na dużą wysokość też nie dla każdego jest odpowiednie, a szczególnie dla pracownika Archiwum, który na każde wezwanie musi schodzić do drzwi wejściowych, aby wprowadzić interesantów.

Na szczęście, w projekcie jest budowa nowego gmachu dla Archiwum Diecezjalnego z pomieszczeniami na magazyny i pracownie z odpowiednim wyposażeniem.

6. REWINDYKACJA, EKSTRADYCJA, SCALANIE, KONCENTRACJA

Proces rewindykacji akt w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie rozpoczął się już w następnym roku po erekcji diecezji częstochowskiej.

W pierwszej fazie były to akta dotyczące parafii i duchowieństwa, które na mocy bulli „Vixdum Poloniae unitas” włączono do nowej diecezji, a wytworzone przez kancelarie instytucji diecezjalnych w Kielcach i we Włocławku. Orzeczenie bulli erekcyjnej, a zwłaszcza dekretu wykonawczego do tejsze bulli, wydanego przez nuncjusza apostolskiego w Warszawie Wawrzyńca Lauri z dnia 11 XI 1925 r. stanowiły podstawę prawną w tym zakresie. Dekret nuncjusza apostolskiego polecał — „wreszcie wszystkie dokumenty i akta dotyczące kleru i wiernych, którzy według powyższych zarządzeń do diecezji już nie należą, mają być co prędzej przesłane do diecezji, do której zostali przydzieleni”. W oparciu o powyższą decyzję, ogólną w swej treści, władza nowej diecezji częstochowskiej czyniła wysiłki, aby jak najwięcej dokumentacji źródłowej dotyczącej jej terenów zgromadzić we własnym Archiwum. Ponieważ spotkało się z należytym zrozumieniem tego problemu ze strony władzy kościelnej macierzystych diecezji, dlatego przejęto nie tylko akta personalne kapłanów inkardynowanych do diecezji częstochowskiej oraz dotyczące aktualnych spraw wiernych związanych z życiem religijnym, ale jednocześnie zabrano także archiwalia dawniejsze, wytworzone nawet w czasach Księstwa Warszawskiego czy Królestwa Polskiego. W ten sposób zostały podzielone dotychczasowe zespoły, należące do kancelarii instytucji diecezjalnych w Kielcach i we Włocławku.

W 1926 r. władza diecezjalna w Kielcach przesłała do Kurii Biskupiej w Częstochowie oprócz akt personalnych kapłanów, którzy uprzednio należeli do diecezji kieleckiej, także akta Konsystorza Generalnego Kieleckiego dotyczące 29 parafii i klasztoru Paulinów w Leśniowie. Brakowało więc tego rodzaju akt dla 19 parafii, pochodzących z tej diecezji. Przekazano w tymże czasie akta Konsystorza Generalnego Włocławskiego i Kaliskiego dotyczące 54 parafii, filii i klasztorów włączonych w 1925 r. do diecezji częstochowskiej z diecezji włocławskiej. Były to jednak akta bardzo zniszczone podczas działań wojennych w lipcu i sierpniu 1920 r. Akta personalne kapłanów pochodzących z diecezji włocławskiej, przekazane do diecezji częstochowskiej wyjątkowo tylko pochodziły sprzed I wojny światowej, bowiem zostały także zniszczone w czasie działań wojennych w 1920 r. Na szczęście władza diecezjalna we Włocławku już w 1920 r. wydała rozporządzenie nakazujące wszystkim kapłanom odtworzenie swoich czynności kościelnych w formie tzw. curriculum vitae. W takiej też formie przeważnie zostały przekazane akta personalne kapłanów. W dniu 30 VII 1952 r. z Archiwum Diecezjalnego we Włocławku przekazano do archiwum częstochowskiego dublety wizytacji dziekańskich z lat 1797—1802 do 69 parafii, 4 filii, 4 szpitali, 6 altarii, 2 prebend oraz 5 ksiąg brackich i rachunkowych z kolegiaty wieluńskiej.

Po utworzeniu diecezji łódzkiej znalazły się w archiwum tamtejszym niektóre akta urzędu dziekańskiego piotrkowskiego, a także Konsystorza Foralnego w Piotrkowie, dotyczące terenów diecezji częstochowskiej. Większość jednak akt konsystorza foralnego znajdowała się w archiwum parafialnym w Piotrkowie. W 1950 r. uzgodniono pomiędzy odpowiednimi przedstawicielami władzy diecezjalnej łódzkiej i częstochowskiej warunki rewindykacji akt dotyczących terenów diecezji częstochowskiej. W wyniku powyższych ustaleń przewieziono do Archiwum Częstochowskiego akta dziekana piotrkowskiego dotyczące 7 parafii i akta Konsys-

torza Foralnego Piotrkowskiego dla 17 parafii, klasztoru Reformatów w Wieluniu i Paulinów w Wieluniu, a także wizytacje dziekańskie z I połowy XIX wieku. Następną partię akt sprowadzono z Łodzi w dniu 28 III 1952 r. Były to akta Konsystorza Foralnego Piotrkowskiego dotyczące 89 parafii, dekanatów z lat 1820—1852 (brzeźnickiego, częstochowskiego, krzepickiego, radomszczańskiego i wieluńskiego) oraz inne. Podobnie przeto jak w Konsystorzu Generalnym w Kielcach, tak i w tym wypadku nastąpiło rozbitcie zespołu akt dziekana piotrkowskiego oraz Konsystorza Foralnego w Piotrkowie (por. W. Patykiewicz: Powstanie Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie. „Czest. Wiad. Diec.” r. 43: 1969 s. 91—92).

W Archiwum gromadzono przede wszystkim akta wytworzone przez kancelarie instytucji kościelnych. Unikano przyjmowania akt pochodzących z kancelarii niekościelnych i to zarówno w formie całych zespołów, jak i ich części. Z różnych powodów i zapewne w różnych okolicznościach znalazły się w Archiwum Diecezjalnym akta nie związane z życiem religijnym na tym terenie. W ten sposób ks. Patykiewicz przekazał znajdujące się przypadkowo w Archiwum akta wytworzone przez urzędy miejskie w Bolesławcu, Radomsku i Rozprzy do właściwych archiwów, zwykłe na zasadzie wymiany na akta kościelne tamże przechowywane.

W miarę porządkowania Archiwum dokonywano ekstradycji akt, które znalazły się tutaj przypadkowo. I tak do Archiwum Diecezjalnego we Włocławku w dniu 28 VI 1958 r. wydano księgę metrykalną parafii Wilczyn z lat 1858—1877; 8 IX 1959 r. wydano, znalezione w Archiwum Parafialnym w Kłobucku, inwentarz i rachunki z lat 1720—1798 dotyczące dóbr wikariuszy kolegiaty uniejowskiej w 2 foliach; opis wizytacji kolegiaty kaliskiej z II połowy XVIII w.; 5 dokumentów i 23 kopie dotyczące Sieradza; dwa pergaminy dotyczące parafii Zadzim; wykaz z 1920 r. zabranych majątków kościelnych i korespondencję w sprawie utrzymania konsystorza diecezji włocławskiej.

Część archiwaliów wydano także do Archiwum Diecezjalnego w Łodzi, które zabrane z Włocławka przypadkowo znalazły się w Częstochowie. Były to akta: wykaz majątku kościelnego zabranego w 1916 r., akta dotyczące 14 parafii z lat 1919—1920, spis inwentarza parafii Rzgów z 14 II 1828 r., wykaz zabranych aparatów z kościołów poddominikańskiego i pobernardyńskiego w Piotrkowie Trybunalskim w 1869 r., dekrety reformacyjne po wizytacji generalnej w 1810 r. do dziesięciu parafii dekanatu tuszyńskiego oraz księgę metrykalną parafii Piotrków Tryb. (1632—1654 i 1683), znaną w Archiwum Parafialnym w Dankowie. (W. Patykiewicz: Powstanie Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie s. 93).

Po przeniesieniu Archiwum Diecezjalnego do wieży katedralnej jednocześnie starano się w miarę możliwości odtworzyć dawne zespoły różnych kancelarii. Było to rzeczą niemożliwą, bowiem znajdowały się tutaj tylko części tych zespołów. Niemniej akta poszczególnych kancelarii złączono w jeden (niekompletny) zespół. W ten sposób chciano zachować właściwy ustrój archiwalny. Najbardziej kompletnie prezentuje się zespół łacińskich ksiąg metrykalnych, chociaż jest na bieżąco uzupełniany dopiero co odnalezionymi księgami tego typu.

W zespole akt Kurii Diecezjalnej w Częstochowie scalono akta perso-

nalne zmarłych kapłanów, także uzupełniane na bieżąco. Tu wydzielono w oddzielnym miejscu akta personalne kapłanów zamordowanych podczas okupacji hitlerowskiej. W tym zespole zgromadzono również akta stowarzyszeń religijnych.

Z powyższego widać, że w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie nie ma jeszcze specjalnego zespołu akt wytworzonych przez urzędy parafialne. Brak ten dotyczy czasów sprzed powstania diecezji, a także okresu jej istnienia. Zmarły pierwszy archiwariusz i dyrektor Archiwum, słusznie oceniając warunki lokalowe instytucji uważał, że jeszcze nie zaistniały okoliczności do przeprowadzenia akcji scalenia tego zespołu w Archiwum Diecezjalnym. Wydaje się jednak, że tego rodzaju akta już w najbliższym czasie należy zgromadzić w Centralnym Archiwum Diecezjalnym. Akta państwowe przejmują akta wytworzone przez różne instytucje po upływie 15 lat, a niekiedy wcześniej. Akcja taka jest przeprowadzana każdego roku. W tym świetle również akta parafialne winny znaleźć się we właściwym miejscu i służyć odpowiednio badaniom naukowym.

7. KONSERWACJA I OPRAWA AKT

Na początku należy stwierdzić, że Archiwum Częstochowskie nie posiada dokumentów dyplomowych z czasów średniowiecza, czy nawet z czasów nowożytnych. Stąd konserwacja tego rodzaju dokumentów nie wchodzi tutaj w rachubę. Akta przechowywane w Archiwum są papierowe. Tego rodzaju materiał jednak na przestrzeni lat ulegał zniszczeniu lub uszkodzeniom. Szkody miały swe źródło głównie w niewłaściwych warunkach przechowywania akt, braku należytej opieki ze strony właścicieli, a zapewne i zrozumienia dla ich wartości. Zniszczeniu ulegały zazwyczaj początkowe i końcowe części dokumentów. Wewnątrz ksiąg często ulegały zniszczeniu lub deformacji woskowe pieczęcie. Na skutek zawilgocenia pismo stawało się trudne do odczytania. W wielu wypadkach zniszczenia doszły do takiego stadium, że konserwacja takich akt jest już niemożliwa do przeprowadzenia. W pomieszczeniach aktualnie zajmowanych przez Archiwum warunki klimatyczne są odpowiednie i z tej strony zbiorom nie zagraża dalsze niebezpieczeństwo. Podjęto ponadto orientacyjnie próbę fachowej konserwacji zniszczonych akt drogą tzw. laminacji w wyspecjalizowanych zakładach w Krakowie, ale okazała się to operacja zbyt kosztowna. Tak więc tylko mniejsze ubytki usiłuje się naprawiać najprostszymi sposobami.

Nowoczesną formą konserwacji akt rękopiśmiennych jest ich zmikrofilmowanie. Archiwum Diecezjalne w Częstochowie posiada mikrofilmy swoich zbiorów. W 1959 r. Biblioteka Narodowa w Warszawie zmikrofilmowała zbiory archiwalne, przekazując dla Archiwum Częstochowskiego jeden egzemplarz mikrofilmów. Niestety, brak czytnika nie pozwala na udostępnienie mikrofilmów oraz korzystanie z tego typu zbiorów.

Permanentnie jest prowadzona akcja oprawy ksiąg archiwalnych. Nie może to być przypadkowa oprawa introligatorska. Oprawa ta jest zresztą nietypowa tak co do wielkości ksiąg, jak i jakości materiału introligatorskiego. Należy z niej wyeliminować w miarę możliwości stosowanie klejów, jako materiału podatnego na rozszerzanie się insektów. Ob-

sługa introligatorska już od wielu lat jest ta sama. Z reguły stosuje się oprawę w półpłótno, a tylko w wypadku uszkodzenia opraw skórzanych dodaje się wzmocnienia i uzupełnienia w tym materiale. W tym miejscu należy zaznaczyć, że ogromna większość jednostek archiwalnych jest już oprawiona. W przyszłości aktom w oprawie grzbietowej wyznaczy się specjalne miejsce dla podania sygnatur.

Niestety, w procesie oprawiania archiwaliów nie ustrzeżono się popełnienia błędów i pomyłek. Najczęściej w jedną całość oprawiano akta pochodzące z różnych kancelarii, a dotyczące tej samej sprawy, np. parafii. Naprawienie tego błędu jest bardzo trudne. Podział dotyczących scalonych jednostek archiwalnych byłby operacją nie tylko trudną, ale także kosztowną. Pozostawienie natomiast istniejącego stanu naraża badaczy na niewłaściwą informację. Wydaje się jednak, iż istniejącego stanu najprawdopodobniej nie będzie się zmieniać, przynajmniej w najbliższym czasie, a każdorazowo trzeba będzie informować kwerendzistów o takim stanie akt.

8. PORZĄDKOWANIE I INWENTARYZACJA AKT

Porządkowanie i inwentaryzacja archiwaliów należy do stałych obowiązków pracowników tej instytucji. Zaczyna się od momentu złożenia akt w archiwum. Wymaga to zarówno wiele wysiłku, jak i jednoczesnej orientacji w wyborze najbardziej odpowiedniego klucza do porządkowania, a potem inwentaryzowania akt. Obie te czynności w pracy archiwisty są uzależnione od wielkości zasobu archiwalnego oraz liczby zaangażowanych pracowników i ich przygotowania. Zasób Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie nie jest wielki. Uporządkowanie zatem takiego zasobu archiwalnego według odpowiednich zespołów nie nastęrczało poważniejszych trudności. Należało wszakże wybrać właściwy klucz do odtworzenia dawnych zespołów, aby nie były one zbyt małe, a jednocześnie aby zawierały w miarę jednolite akta kościelne. Nie było trudności z aktami zespołów zamkniętych czyli tych instytucji, których kancelarie przestały już funkcjonować. W ten sposób scalono zespoły, o których była wyżej mowa. Dla zespołów nie zamkniętych pozostawiono miejsce dla późniejszego ich kontynuowania. Wydaje się, że tak uporządkowany zasób archiwalny jest przejrzysty, a odnalezienie w nim właściwych akt nie sprawia pracownikom trudności.

Zasadniczym elementem dalszego porządkowania Archiwum jest inwentaryzacja jego zbiorów. Dopiero po przeprowadzeniu tej akcji Archiwum może spełniać swoje zadania. Prowizoryczny inwentarz zasobu archiwalnego po raz pierwszy sporządził ks. W. Patykiewicz, wraz ze swymi współpracownikami, pod koniec lat sześćdziesiątych. Z upływem czasu był stale modernizowany i uzupełniany przez autora. Był to nie oprawiony maszynopis, co w dużej mierze utrudniało w korzystaniu z jego zawartości. Sygnatury zostały podane w sposób ciągły dla wszystkich jednostek archiwalnych. Natomiast wszystkie jednostki archiwalne otrzymały sygnatury na pierwszej stronie w prawym górnym rogu. Brak był jednak oznaczeń na grzbietach poszczególnych jednostek. Dla wieloletniego archiwariusza, jakim był ks. Patykiewicz, nie stanowiło to przeszkody, ponieważ znał dobrze cały zasób, natomiast inni pracownicy ta-

kiej znajomości nie posiadali. Znajomość zasobu archiwalnego przez ks. Patykiewicza była w tym okresie nieocenioną. Brak odpowiedniego miejsca dla zbiorów archiwalnych stanowił także poważną przeszkodę w utrzymaniu porządku przy przejmowaniu nowych akt.

Pod koniec swojego życia ks. Patykiewicz zlecił przeprowadzenie inwentaryzacji swemu współpracownikowi ks. Związkowi. Po teoretycznym przygotowaniu się do tego zadania dzieło zostało podjęte i przeprowadzone w kilku etapach. Najpierw sporządzono w maszynopisie inwentarz łacińskich ksiąg metrykalnych. Schemat opisu inwentaryzacyjnego stanowiły punkty podane na karcie inwentaryzacyjnej zasobu archiwalnego. Do końca trzymano się tego wzoru. Tak sporządzony spis otrzymał nazwę „Inwentarz Tymczasowy”. W międzyczasie ukazało się obszernie opracowanie ks. prof. Stanisława Librowskiego na temat ksiąg wizytacyjnych archidiecezji gnieźnieńskiej, w którym autor podał zasady metodologiczne do inwentaryzowania tego rodzaju ksiąg archiwalnych. Zasady powyższe, po dokonaniu niezbędnych zmian, można było zastosować także przy inwentaryzowaniu specyficznego rodzaju akt, jaki stanowiły księgi metrykalne. W ten sposób dokonano nowej inwentaryzacji omawianego zespołu, poświęcając każdej księdze oddzielną kartę maszynopisu. Podstawę inwentaryzacji stanowiły punkty zastosowane przez ks. Librowskiego w „opisie ksiąg” wizytacyjnych. Przyjęto więc następujący schemat: 1) sygnatura aktualna, 2) tytuł oryginalny lub nadany, 3) daty krańcowe, 4) opis zewnętrzny, 5) sygnatura dawna (w inwentarzu tymczasowym), 6) uwagi (ciekawsze wiadomości, wizytacje ksiąg, pieczęcie itp.). Jednocześnie pominięto drugą część opisu zastosowaną przez ks. Librowskiego, mianowicie „zawartość księgi”. Postąpiono w ten sposób dlatego, ponieważ zawartość ksiąg metrykalnych była taka sama. Tak przygotowany maszynopis przejrzał ks. prof. S. Librowski, a następnie wyraził zgodę na opublikowanie go na łamach czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” t. 37—41. Na tym miejscu Księdzu Profesorowi składam serdeczne wyrazy wdzięczności i podziękowania za przyjęcie do druku i opublikowanie inwentarza łacińskich ksiąg metrykalnych.

W następnym etapie przystąpiono do inwentaryzowania innych zespołów archiwalnych. Sporządzono inwentarz tymczasowy dla zespołu akt konsystorskich i dziekańskich. Podobnie postąpiono z zespołem akt Kurii Diecezjalnej w Częstochowie. Akta personalne zmarłych kapłanów inwentaryzowano według kolejności alfabetycznej. Jednak w tym ostatnim wypadku, w miarę napływu nowych akt zmarłych kapłanów, nie można było kierować się już taką kolejnością, ale trzeba było nadać numerus currens przejmowanym aktom, bez względu na kolejność alfabetyczną. Podobnie zostały zinwentaryzowane inne akta zespołu kurialnego. W tym czasie nie wprowadzono jeszcze oddzielnych kart inwentaryzacyjnych dla poszczególnych ksiąg.

9. UDOSTĘPNIANIE AKT

Według projektu statutu Archiwum winno być czynne we wszystkie dni powszednie w określonych godzinach. Kiedy było dwóch pracowników, Archiwum faktycznie w tym czasie było czynne. Po śmierci ks.

Patykiewiczza, ze względu na inne zajęcia archiwariusza, Archiwum pozostawało nieczynne w środę i czwartek każdego tygodnia. Znaczna część kwerendzistów przybywała do Archiwum w wolne soboty. Część spraw związanych z poszukiwaniami załatwia się drogą korespondencyjną, jeżeli kwerenda nie obejmuje zbyt obszernego materiału (np. poszukiwanie danych genealogicznych w kilku parafiach i na przestrzeni kilku wieków). W uzasadnionych wypadkach przedłuża się czas pracy w Archiwum (dla kwerendzistów przyjezdnych z dalekich miejscowości). Przerwa wakacyjna w Archiwum zwykle wypada od 15 lipca do 15 sierpnia.

Ze zbiorów archiwalnych korzystają indywidualni kwerendziści, poszukujący często wiadomości na temat własnych genealogii. Sprzyja temu uporządkowany i zinwentaryzowany zespół łacińskich ksiąg metrykalnych. Korespondencyjne załatwianie tego rodzaju kwerend ze względów technicznych jest prawie niemożliwe. W takich wypadkach udziela się jedynie ogólnych informacji o księgach metrykalnych z tego okresu i danej miejscowości. Największą część kwerendzistów stanowią studenci Częstochowskiego Seminarium Duchownego i Instytutu Teologicznego w Częstochowie, którzy tu szukają materiałów źródłowych do swoich prac dyplomowych. Ze zbiorów dotyczących szkolnictwa elementarnego w regionie częstochowskim korzystali także studenci Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Ponadto od czasu do czasu przybywają pracownicy naukowcy i studenci z innych ośrodków naukowych — Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Łódzkiego.

Dotychczas w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie nie przyjmowano wycieczek, których uczestnicy mieliby zamiar zwiedzać zasoby aktowe. Na przeszkodzie temu stoją przede wszystkim warunki lokalowe.

10. WAŻNIEJSZE PUBLIKACJE I PLANY NA PRZYSZŁOŚĆ

Niewielki zasób archiwalny w Częstochowie nie może poszczycić się tym, że dostarczył materiałów źródłowych do licznych publikacji. Najczęściej służył on jako część w materiale źródłowym i jako taki został zaznaczony w publikacjach. Z akt Kurii Diecezjalnej korzystano przy pisaniu artykułów poświęconych dziejom diecezji częstochowskiej i opublikowanych w II tomie „Częstochowskich Studiów Teologicznych” (1974 r.). Wcześniej korzystał z tegoż Archiwum ks. W. Patykiewicz do swoich opublikowanych artykułów o archidiakonacie wieluńskim (Archidiakoniat wieluński. „Częst. Wiad. Diec.” r. 24—31: 1957, r. 32: 1958) oraz „Kościół parafialny w Przyrowie” („Częst. Wiad. Diec.” r. 43: 1969 s. 160—167), a także do kilku pozostałych w maszynopisie opracowań dziejów parafii, zwłaszcza w ziemi wieluńskiej. Wiadomości źródłowe z tego Archiwum czerpał ks. D. Olszewski do artykułu pt. „Duszpasterstwo a przemiany społeczno-religijne w Zagłębiu Dąbrowskim w XIX wieku („Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 8: 1975 s. 131—153). W oparciu o materiał źródłowy tego Archiwum powstały prace doktorskie — ks. B. Magotta o zakonach i zgromadzeniach zakonnych na terenach obecnej diecezji częstochowskiej oraz ks. J. Sojdy o dziejach parafii Mstów. Znacznie więcej korzystano z tychże materiałów do prac ma-

gisterskich. Wreszcie źródła zgromadzone w Archiwum Diecezjalnym i Archiwum Podręcznym Kurii Diecezjalnej w Częstochowie stanowiły podstawę do napisania przez autora niniejszego artykułu rozprawy habilitacyjnej na temat dziejów diecezji częstochowskiej w okresie II Rzeczypospolitej.

O Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie ukazały się następujące publikacje:

1. W. P a t y k i e w i c z ks.: Powstanie Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie. „Częst. Wiad. Diec.” r. 43: 1969 s. 91—94.
2. J. Z w i ą z e k ks.: Zbiór łacińskich ksiąg metrykalnych w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie. „Częst. Studia Teol.” t. 3: 1975 s. 115—132.
3. J. Z w i ą z e k ks.: Inwentarz łacińskich ksiąg metrykalnych Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie. „ABMK” t. 37: 1978 s. 175—220, t. 38: 1979 s. 37—72, t. 39: 1979 s. 5—40, t. 40: 1980 s. 289—328, t. 41: 1980 s. 53—90.
4. J. Z w i ą z e k ks.: Ks. prałat dr Walenty Patykiewicz (1903—1980). „ABMK” t. 43: 1981 s. 260—267.

W dniu 5 X 1982 r. wysłano informacje o Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie do Centro de Informacion Documental de Archivos (Ministerio de Cultura) w Madrycie.

W planach na przyszłość jest zamiar opracowania inwentarza ksiąg konsystorskich i dziekańskich sprzed powstania diecezji, i w miarę możliwości jego opublikowanie.